

I. BURKERSDORF

Burchardisdorf^{[35]s.316}

Burchardisdorph^{[35]s.316}

Burkersdorf^{[35]s.318}

Najstarsza znana mi wzmianka o wiosce *Burchardisdorph* znajduje się w publikacji opracowanej pod redakcją Colmara Grünhagena i Hermanna Markgrafa, gdzie zamieszczono treść dokumentu z 20 października 1343 roku, dotyczącego sprzedawy miasta Chełmsko Śląskie dla krzeszowskiego klasztoru (niem. *Verkauf der Stadt Schömberg an das Kloster Grüssau, 1343 October 20*). Dowiadujemy się tutaj, że transakcja dotyczyła zakupu miasta wraz z następującymi wioskami: „*Votysdorf, Burchardisdorph, Blasiansdorf, Catzbach, Lutolfisdorph, Ludowigisdorph*”¹. Autorzy tego opracowania identyfikują miejscowości *Burchardisdorph* jako „*Burgersdorf (in Böhmen, Kreis Trautenau)*”², a więc czeską wieś *Střítež*³ w okręgu *Trutnov*.

Identyfikacja ta jest błędna, co wykazuje Martin Treblin w swoim artykule z 1906 roku, gdzie autor ten podejmuje się próby wskazania prawidłowej lokalizacji wioski *Burkersdorf*. Czytamy tutaj:

„A. Opuszczona wioska *Burchardisdorph*. Jak się dowiadujemy z dokumentu wystawionego 20 października 1343 roku, Konrad von Cyrna i Nikolaus, opat z Grüssau (pol. Krzeszów), kupili miasto Shoeninberg (niem. Schömberg, pol. Chełmsko Śląskie) wraz z miejscowościami: Votysdorf (niem. Voigtsdorf Kreis Landeshut, pol. Wójtowa w okręgu Kamienna Góra), Burchardisdorph, Blasiansdorf (niem. Blasdorf bei Schömberg, pol. Błażejów koło Chełmska Śląskiego), Catzbach (niem. Kratzbach, pol. Olszyny – część), Lutolfisdorph (niem. Leuthmannsdorf Kreis Landeshut, pol. Olszyny – część) oraz Ludowigisdorph. Redaktorzy »Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens«⁴ objaśniają *Burchardisdorph* jako (...)”⁵.

1 C. Grünhagen (red.), H. Markgraf (red.), *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter. 1. Theil*, [5]s.491.

2 Tamże, [5]s.491.

3 Dziś wieś *Střítež* jest częścią miasta *Trutnov*. Źródło: [https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99%C99%C3%ADte%C5%BE_\(Trutnov\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99%C99%C3%ADte%C5%BE_(Trutnov)) – dostęp grudzień 2020 roku.

4 Przypis dolny 2: „Część pierwsza, strona 491”, w oryginale: „*Band I, S. 491*”. Mowa tu o następującej pozycji: C. Grünhagen (red.), H. Markgraf (red.), *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter. 1. Theil*, [5].

5 M. Treblin, *Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz*, [35]s.316; w oryginale: „A. Die Wüstung *Burchardisdorf*. Wie uns eine Urkunde vom 20. Oktober 1343 berichtet, erkauften Konrad von Cyrna und Nikolaus, Abt von Grüssau, die Stadt Shoeninberg (Schömberg) zusammen mit den Ortschaften: Votysdorf (Voigtsdorf, Kr. Landeshut), Burchardisdorph, Blasiansdorf (Blasdorf bei Schömberg), Catzbach (Kratzbach), Lutolfisdorph (Leuthmannsdorf, Kr. Landeshut) und Ludowigisdorph. Die Herausgeber der Lehns-

„(...) dzisiejszy Burkersdorf (czes. Střítež) w północnych Czechach, który leży sześć kilometrów na południe od Trautenau (czes. Trutnov). Przeciwko temu istnieje wiele zastrzeżeń.

Po pierwsze odległość między Burkersdorf (czes. Střítež) w pobliżu Trautenau (czes. Trutnov) a miejscowością Blasdorf (pol. Błażejów), która jest wymieniona w dokumencie z 1343 roku i która jest pierwszą wymienioną w nim miejscowością, wynosi 19 km, odległość między Burkersdorf a miastem Schömberg (pol. Chełmsko Śląskie) nawet 20 km, podczas gdy inne wymienione w dokumencie miejscowości (pomijając w tym miejscu później objaśniony Ludowigisdorph) oddalone są jedynie kilka kilometrów od miasta Schömberg (pol. Chełmsko Śląskie).

Można również założyć, że Burchardisdorph znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie Schömberg (pol. Chełmsko Śląskie), ponieważ wspomniane wsie kupowano razem z miastem Schömberg (pol. Chełmsko Śląskie) i prawdopodobnie były one z nim ściśle związane. Burkersdorf (czes. Střítež) w Czechach nigdy nie należał do klasztoru w Grüssau (pol. Krzeszów); fakt ten byłby dobrze znany wymienionemu w dalszej części mnichowi z Grüssau (pol. Krzeszów) oraz współczesnej historiografii czeskiej. Brak też powodów, aby myśleć o Burkersdorf (pol. Burkatorów) w okręgu Schweidnitz (pol. Świdnica) lub Borgsdorf (pol. Stara Wieś⁶) w okręgu Bunzlau (pol. Bolesławiec) (obie te miejscowości w dawnych czasach nazywane były Burghardisdorf).

Dla określenia lokalizacji Burchardisdorph ważny jest jest późniejszy dokument z 11 lipca 1596 roku, który zachował się tylko we fragmentach. W tymże roku został zawarty traktat graniczny pomiędzy »cesarskiego majestatu dobrami kameralnymi Fürstenstein (pol. Książ)« oraz »kapitułą klasztoru«⁷ Grüssau (pol. Krzeszów). Petrus Keylich, mnich z Grüssau (pol. Krzeszów), a później jeden z ostatnich opatów klasztoru, zaważył w swoim starannie opracowanym »Grüssauer Archiv«⁸ fragment tego zaginionego dokumentu. »Rozgraniczenie to swój początek posiada przy granicy Voigtsdorf (pol. Wójtowa) na Raspenauer Berge, gdzie granice Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Liebenau (czes. Libná) i Raspenau (pol. Łączna) stykają się w trójkącie. Miejscowości graniczne po stronie Grüssau (pol. Krzeszów): Burkersdorf, Kindelsdorf (pol. Dobromysl), Trautliebersdorf (pol. Kochanów), po stronie Friedland (pol. Mieroszów): Raspenau (pol. Łączna), Rosenau (pol. Różana), Friedland (pol. Mieroszów)«. Na podstawie takiego określenia granicy możemy mieć pewność, że miejscowości Burkersdorf należy szu-

und Besitzurkunden Schlesiens erklären Burchardisdorph für (...)".

⁶ Dziś część wsi Przejęsław.

⁷ Przypis dolny 1: „Patrz też Archiwum Państwowe Wrocław, oryginalne dokumenty z Grüssau (pol. Krzeszów), numer 415 i 417”; w oryginale: „Siehe auch Bresl. Staats-Arch., Grüssauer Origin.-Urk. Nr. 415 u. 417”.

⁸ Przypis dolny 2: „Bresl. Staats-Arch., Ms. D, 178”.

kać tylko na zachód lub południe od Kindelsdorf (pol. Dobromyśl), na północ (...)”⁹.

„(...) albo na zachód od Raspenuau (pol. Łączna). Do takiego wniosku doszedł także mnich z Grüssau (pol. Krzeszów)¹⁰: Burchardisdorf lub gmina Burkersdorf została spustoszona; jedynie miejsce, gdzie tenże znajdował się, można jeszcze wspólnie wskazać, a jego rejon wciąż znajduje się na ziemiach klasztoru Grüssau (pol. Krzeszów). Jego położenie można dostrzec w lesie między Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Raspenuau (pol. Łączna) i Kindelsdorf (pol. Dobromyśl). Można tam jeszcze w dalszym ciągu zobaczyć 1. stary fragment muru koło pewnego bajora, na którym, jak się uważa, stał browar, 2. znajdują się także w tym rejonie rozmaite pogorzeliska. Obszar ten znajduje się niedaleko od Schweinberg (pol. Drogosz) i jest obecnie (...)"¹¹.

9 M. Treblin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [35]s.317; w oryginalu: „(...) das heutige Burkersdorf in Nord-Böhmen, das 6 km südlich von Trautenau gelegen ist. Dagegen läßt sich mancherlei einwenden. Einmal beträgt die Entfernung zwischen Burkersdorf bei Trautenau und dem in der Urkunde von 1343 erwähnten, ihm räumlich zunächst liegenden Orte Blasdorf 19 km, die Entfernung zwischen Burkersdorf und der Stadt Schömberg sogar 20 km, während die übrigen urkundlich erwähnten Siedlungen (von dem später zu erklärenden Ludowigisdorph sehen wir vorläufig ab) nur wenige Kilometer von der Stadt Schömberg entfernt liegen. Es ist auch anzunehmen, daß Burchardisdorph in unmittelbarer Nähe von Schömberg zu suchen ist, da die erwähnten Dörfer mit der Stadt Schömberg zusammen erkauf werden und wohl in naher rechtlicher Beziehung zu ihr standen. Burkersdorf in Böhmen hat zudem niemals dem Grüssauer Kloster gehört; dem weiter unten genannten Grüssauer Mönch und der heutigen böhmischen Geschichtsschreibung wäre diese Tatsache doch wohl bekannt gewesen. An Burkersdorf, Kr. Schweidnitz oder Borgsdorf, Kr. Bunzlau (die beide in alter Zeit Burghardisdorf hießen) zu denken, liegt keine Veranlassung vor. Wichtiger für die Bestimmung der Ortslage von Burchardisdorph ist eine spätere nur im Auszug erhaltene Urkunde vom 11. Juli 1596. In diesem Jahre wurde ein Grenzvertrag zwischen »Kaiserl. Majest. Kammergut Fürstenstein« und dem Grüssauer »Klostergestift« abgeschlossen. Petrus Keylich, ein Grüssauer Mönch und später einer der letzten Äbte des Klosters, hat uns in seinem sorgfältig gearbeiteten »Grüssauer Archiv« einen Auszug aus dieser verlorenen Urkunde gegeben. »Diese Begrenzung hat ihren Anfang bey der Voigtsdorfer Grenze am Raspenuauer Berge, wo die Gränze von Voigtsdorf, Liebenau und Raspenuau in einem Dreyeck zusammen stoßen. Die Grenzörter sind von Grüssau: Burkersdorf, Kindelsdorf, Trautliebersdorf, von Friedland: Raspenuau, Rosenau, Friedland«. Aus dieser Grenzbestimmung geht mit Sicherheit hervor, daß man Burkersdorf nur westlich oder südlich von Kindelsdorf, nördlich (...).».

10 Przypis dolny 1: „Bresl. Staats-Arch., Ms. D. 178, fol. 87 f.”.

11 M. Treblin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [35]s.318; w oryginalu: „(...) oder westlich von Raspenuau zu suchen habe. Zu diesem Ergebnis kommt auch der Grüssauer Mönch 1): „Burchardisdorf oder ins Gemein Burkersdorf ist dermaßen verwüstet worden; allein der Ort, wo selbes gestanden ist, kann auch noch jetzo gewiesen werden, und sein Bezirk liegt gleichfalls noch in dem Grüssauischen Gebiete. Seine Lage ist in dem Walde zwischen Voigtsdorf, Raspenuau und Kindelsdorf wahrzunehmen. Es ist noch allda 1. ein altes Stück Mauer neben einer Pfütze zu sehen, welches man für das Bräuhaus hält, 2. sind auch in dieser Gegend verschiedene Feuerherde befindlich. Diese Gegend liegt unweit von dem Schweinberge und gegenwärtig (...).”.

„(...) pod nadzorem leśniczego z Kindelsbach. O tym, że wieś nazywała się Burkersdorf, mówi się w sporach z władcą Fürstenstein (pol. Książę), które zostały rozstrzygnięte w 1596 roku. O tym to wspomina numer 4 ujrzanego w Trautliebersdorf (pol. Kochanów) (odnosi się to wprowadzenia jego »archiwum«), gdzie w gdzie w przesłuchaniu świadków z 1595 roku nazwa ta zostaje wskazana dla dla przywołanej lokalizacji. Tamże mówią 1. Fabian Springer z Görtelsdorf (pol. Gorzeszów), mający 70 lat, 2. Hanß Hennig z Kindelsdorf (pol. Dobromyśl), w wieku 62 lat, o tejże nazwie miejscowości: tamże, gdzie niegdyś znajdował się Burkersdorf. Ale jak to miejsce zostało zdewastowane, nie można tak naprawdę powiedzieć. Jedynie z przywołanej dokumentacji granicznej wnioskujemy, że charakter ówczesnych czasów i sąsiedztwa granicy były temu winne. Wprawdzie teraz rozmaicie się o tym mówi, jak to, że Strittberg¹² (pol. Róg), góra za kościołem św. Anny swoją nazwę z tego posiada, ale prawdopodobnie brak na to podstaw.

Szczególnie ważne dla mnie w tej wersji jest przekazywanie oświadczeń przez osoby, które znają dany obszar i na których osądom można zaufać. Być może Burkersdorf został zniszczony już podczas wojen husyckich. W czasie tejże wojny także klasztor Grüssau (pol. Krzeszów) został zniszczony w 1426 roku. Nieliczni mnisi klasztoru, którzy uniknęli śmierci, musieli uciekać i dopiero po pięciu latach pobytu w Neiße (pol. Nysa) powracały do ich zniszczonego klasztoru¹³. Z drugiej strony wypowiedzi dwóch starych, lokalnych mieszkańców, o których mowa, zdają się sugerować, że być może sami byli świadkami upadku wsi. Należałyby wtedy przemyśleć inne, być może ekonomiczne, przyczyny spustoszenia osady. Według informacji mnicha, lokalizacji opuszczonego miejsca musimy szukać w lesie pomiędzy Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Raspenau (pol. Łączna) i Kindelsdorf (pol. Dobromyśl). Nawet dzisiaj w gwarze ludowej w Raspenau (pol. Łączna) znane są relacje o zaginionej miejscowości, która podobno miała na leżeć na obszarze Raspenau (pol. Łączna) w miejscu nazywanym »Giersch-Wiesen«¹⁴. Jeśli jest to pustkowie zaginionych (...)"¹⁵.

12 Niemiecka nazwa góry Róg to Streit Berg, natomiast Streit oznacza kłótnię, sprzeczkę, spór.

13 Przypis dolny 1: „Bresl. Staats-Arch., Grüss. Orig.-Urk. Nr. 210a, ohne Siegel”.

14 Przypis dolny 2: „Pan Bruschke z Raspenau (pol. Łączna), nauczyciel, uprzejmie udzielił mi informacji w odpowiedzi na szczegółowe pytania, za które chciałbym w tym miejscu podziękować”; w oryginale: „Herr Lehrer Bruschke-Raspenau gab mir freundlichst auf eine Anfrage nach eingehenden Erkundigungen Auskunft, wofür ich an dieser Stelle meinen Dank ausspreche”.

15 M. Treblin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [35]s.319; w oryginale: „(...) unter der Aufsicht des Försters von Kindelsbach. Daß aber der Ort Burkersdorf geheißen habe, erörtern die Gränzstreitigkeiten mit der Herrschaft Fürstenstein, welche anno 1596 sind beygeleget worden. Hierüber kann der Nr. 4 von Trautliebersdorf nachgesehen werden (bezieht sich auf die Einleitung seines »Archivs«), wo in einem Zeugenverhör anno 1595 dieser Name von der angezogenen Ortslage angegeben wird. Allda sagt 1. Fabian Springer von Görtelsdorf, 70 Jahr alt, 2. Hanß Hennig von Kindelsdorf, 62 Jahr alt, von dieser Ortslage: allda, wo vorher Burkersdorf gestanden ist. Wie aber dieser Ort sey verwüstet wor-

„(...) Burkersdorf, za czym wiele przemawia¹⁶, wówczas osada znajdowałaaby się na wysokości około 500 do 580 metrów w dolinie leżącej na południe od Schweinberg (pol. Drogosz), zamkniętej z trzech stron górami, a otwartej jedynie w kierunku południowo-wschodnim. Zbocza gór wznoszą się tu stromo po obu stronach, co sprawia, że dolina nie nadaje się na osadę opartą na rolnictwie. Z tego powodu po upadku miejscowości nie myślano już więcej o jej odbudowie”¹⁷.

Po raz kolejny na opis wioski Burkersdorf natrafiam też w wydanej w 1908 roku książce tegoż samego Martina Treblina. Autor ten stwierdza tutaj miedzy innymi:

„Burchardisdorf, który w 1575 nie istniał już jako miejscowość, to opuszczona wioska w lesie pomiędzy miejscowościami Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Raspenau (pol. Łączna) oraz Kindelsdorf (pol. Dobromyśl). Prawdopodobnie leżał on pomiędzy górami Schweineberg (pol. Róg) i Streitberg (pol. Drogosz)”¹⁸.

den, kann nicht eigentlich gesagt werden. Nur kann man aus den angezogenen Gränzakten schlüssen, daß der Charakter der damaligen Gränznachbarn und Zeiten daran Schuld habe. Es wird zwar noch itzo verschiedenes davon gesprochen, wie auch, daß der Strittberg, ein Berg hinter der Kirchen der hl. Anna den Namen davon habe, es hat aber vermutlich nicht alles Grund. Besonders wichtig erscheint mir in dieser Ausführung die Mitteilung von Aussagen ortskundiger Leute, deren Urteile zu trauen ist. Vielleicht ist Burkersdorf schon in den Hussitenkriegen zerstört worden. Durch diesen Krieg wurde ja auch das Kloster Grüssau 1426 verwüstet. Die wenigen Klostermönche, welche dem Tode entgingen, mußten fliehen und konnten erst nach fünfjährigem Aufenthalt in Neiße in ihr zerstörtes Kloster zurückkehren 1). Andererseits scheinen die Aussagen der beiden erwähnten, alten, ortskundigen Leute anzudeuten, daß diese den Untergang des Dorfes vielleicht noch selbst mit erlebt haben. Man müßte dann an andre, etwa wirtschaftliche Ursachen für das Wüstwerden der Siedlung denken. Die Lage der Wüstung haben wir nach den Angaben des Mönches im Walde zwischen Voigtsdorf, Raspenau und Kindelsdorf zu suchen. Noch heute weiß der Volksmund in Raspenau von einer untergegangenen Ortschaft zu vermelden, die auf Raspenauer Gebiet in den »Giersch-Wiesen« gelegen haben soll 2). Ist diese Wüstung das untergegangene (...).”

- 16 Przypis dolny 1: „Jedynym argumentem przeciwko temu jest to, że miejsce to znajdowałoby się już na obszarze Friedland (pol. Mieroszów), podczas gdy należało do Grüssau (pol. Krzeszów)”; w oryginale: „Dagegen spricht nur, daß der Ort dann bereits auf Friedländer Gebiet gelegen hätte, während er doch zu Grüssau gehörte”.
- 17 M. Treblin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [35]s.320; w oryginale: „(...) Burkersdorf, wofür vieles spricht 1), dann hätte die Siedlung zirka 500 bis 580 m hoch in einem von drei Seiten bergumschlossenen und nur nach SO. hin offenen Tale südlich vom Schweineberge gelegen. Steil steigen die Hänge der Berge zu beiden Seiten auf und machen das Tal für eine Siedlung, die auf Ackerbau angewiesen war, wenig geeignet. Nach dem Untergang der Ortschaft hat man deshalb auch nicht mehr an einen Wiederaufbau gedacht”.
- 18 M. Treblin, Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [34]s.105; w oryginale: „Burchardisdorf, das 1575 nicht mehr als Ortschaft bestand, ist eine Wüstung im Walde zwischen Voigtsdorf, Raspenau und Kindelsdorf. Es lag wahrscheinlich zwischen Schweine- und Streitberg”.

Powyższe zdanie opatrzone zostało przypisem dolnym, gdzie wskazane jest źródło informacji oraz komentarz do przywołanego tekstu. Źródłem ma być następujący tekst: „M. Treblin, »Die Wüstung Burchardisdorf«, Z.40, Seite 316 f.”, tak więc mowa tu artykule Martina Treblina „Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz”, jaki ukazał się „Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, Band 40” – to właśnie w tymże tekście, właśnie poczynając od strony 316, zawarty został rozdział zatytułowany „A. Die Wüstung Burchardisdorf”.

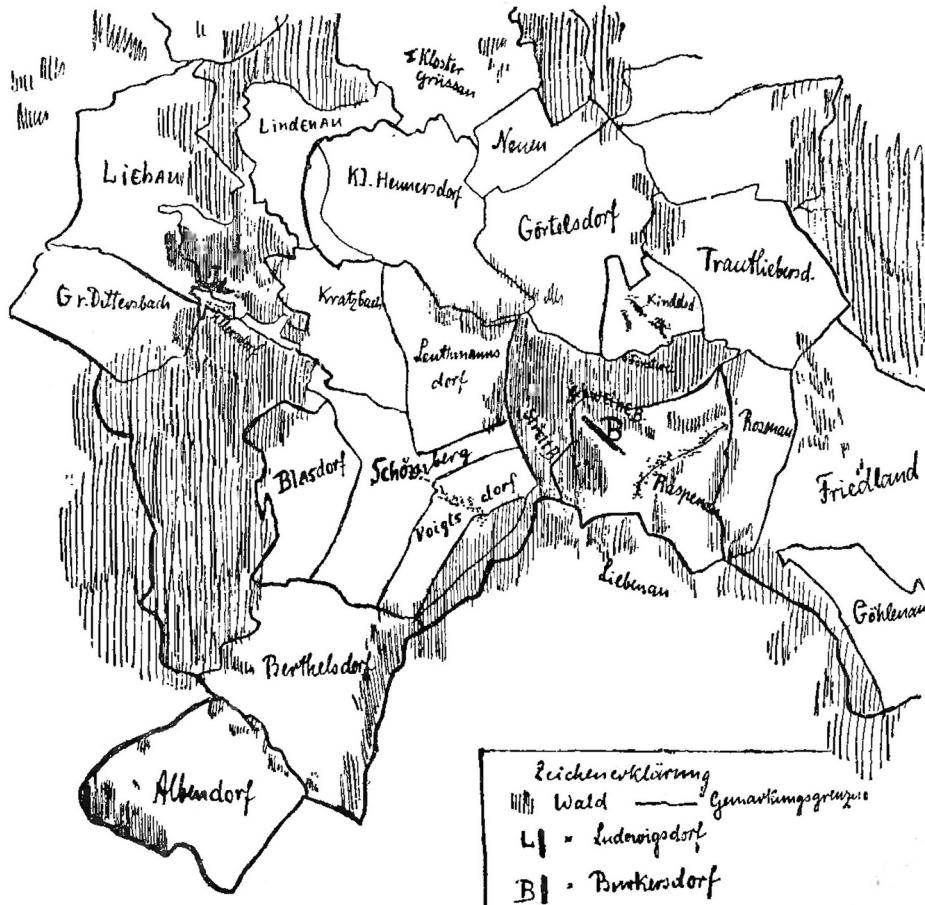
Tamten tekst ukazał się w 1906 roku, a dwa lata później jego autor dodał tu następujący komentarz: „Do zawartych tam uwag należałyby dodać jeszcze: już w roku 1575 Burchardisdorf nie istniał, jak to wynika z urbarzu władztwa Fürstenstein (pol. Książ). W »Raspenaw« (pol. Łączna) żali się podówczas »mieszkańcy i biedni ludzie«, ... »że z potężnym panem Ziehusticzkhy i majstrom z huty szkła w Kindelsdorf (pol. Dobromyśl), do tego czasu jeszcze ich nie rozgraniczono« (Werner, »Kronika Friedland (pol. Mieroszów)«, strona 64). Wynika z tego, że już w 1575 roku granica administracyjne miejscowości Kindelsdorf (pol. Dobromyśl) i Raspenau (pol. Łączna) spotkały się ze sobą, a leżący niegdyś pomiędzy nimi Burchardisdorf przestał istnieć. Przy podziale wyłudnionych terenów powstawały zapewne spory. Kiedy doszło do uregulowania granicy mogło dojść do sytuacji, że pewna część wioski Burchardisdorf została włączona do Raspenau (pol. Łączna). Moje zastrzeżenia, jakie podnosiłem w przypisie pierwszym na 320 stronie artykułu w »Zeitschrift..., tom 40«, zostają zatem obalone”¹⁹.

Trudno jest wskazać polskojęzyczne źródła podające bardziej szczegółowo informacje na temat wioski Burkersdorf. Pevnym wyjątkiem jest publikacja Przemysława Wiszewskiego „Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic do 1810 r.”, gdzie przy opisie sprzedaje Chełmska Śląskiego w 1343 roku wzmiankuje się „Burchardisporph”, opuszczoną przed 2. połową XVI w. wieś położoną na wschód od Chełmska, między wsiami Voigtsdorf, Łączna i Dobromyśl”²⁰. Przy zdaniu tym znalazło się też odesłanie do następującego

19 Tamże, [34]s.105; w oryginalu: „M. Treblin, »Die Wüstung Burchardisdorf«, Z.40, Seite 316 f. Zu der dortigen Ausführungen ist nachzutragen: Bereits im Jahre 1575 war Burchardisdorf untergegangen, wie aus einem Urbar der Herrschaft Fürstenstein erhellt. In »Raspenaw« beschwerten sich damals die »Inwohner und armen Leut«, ... »daß sie mit dem Stargken Herrn Ziehusticzkhy und dem Maister zu Kindelsdorf in der Glashütten, noch zur Zeit unbegranczt sein« (Werner, »Chronik von Friedland«, Seite 64). Daraus geht hervor, daß schon 1575 die Gemarkungen von Kindelsdorf und Raspenau aneinander gestoßen haben und Burchardisdorf, das früher zwischen ihnen lag, verschwunden war. Um die Aufteilung der wüsten Flur handelte es sich wohl bei dem Streit. Bei der eingetretenen Grenzregulierung mag dann ein Teil des Dorfes Burchardisdorf zu Raspenau geschlagen worden sein. Der Einwand, den ich Z. 40, Seite 320, Anmerkung 1 erheb, fällt somit fort“.

20 P. Wiszewski, Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic..., [36]s.58.

przypisu dolnego: „*Identyfikację położenia tej wsi przedstawia przekonującą opierającą się na XVI-wiecznych dokumentach rozgraniczenia wsi klasztornych M. Treblin, Kleine Beiträge zur Siedlungskundheim, s. 316–319*”, wymienione tu źródło zacytowałem już na wcześniejszych stronach.

Ilustracja 1: Mapka przedstawiająca domniemane lokalizacje wiosek Ludewigsdorf oraz Burkersdorf. Źródło: M. Treblin, *Kleine Beiträge zur Siedlungskunde...*, [35]s.318.

Przywołany na wcześniejszych stronach tekst Martina Treblina zilustrowany został mapką, przedstawiającą domniemaną lokalizację dwóch opisanych w nim wiosek (patrz ilustracja 1). Zamieszczona tu krótka legenda (niem. *Zeichenerklärung*) informuje, że obszar zakreskowany na pionowo oznacza las (niem. *Wald*), ciągłe linie reprezentują granice obrębów admi-

nistracyjnych (niem. *Gemarkungsgrenzen*), natomiast grube kreski, opisane literami „L” i „B”, to lokalizacje wiosek *Ludewigsdorf* oraz *Burkersdorf*.

W tym miejscu skupię się na wiosce *Burkersdorf*, a wykadrowany i poddany georeferencji fragment mapy Martina Treblina ukazuje ilustracja 2. Widzimy tutaj domniemaną lokalizację tejże miejscowości, symbolizującą ją biegnącą od północnego zachodu na południowy wschód grubą linią, opisaną literą „B”. Wioska miała znajdować się na wschód od góry *Streit Berg* (pol. *Róg*), na południe od góry *Schweine Berg* (pol. *Drogosz*), oraz na północny zachód od miejscowości *Raspenau* (pol. *Łączna*).

Jednakże dawne mapy *Meßtischblatt* nie ukazują w tym miejscu żadnych pozostałości po wiosce *Burkersdorf*, przykładem niech będzie przedstawiony na ilustracji 3 fragment takowej mapy z 1907 roku²¹.

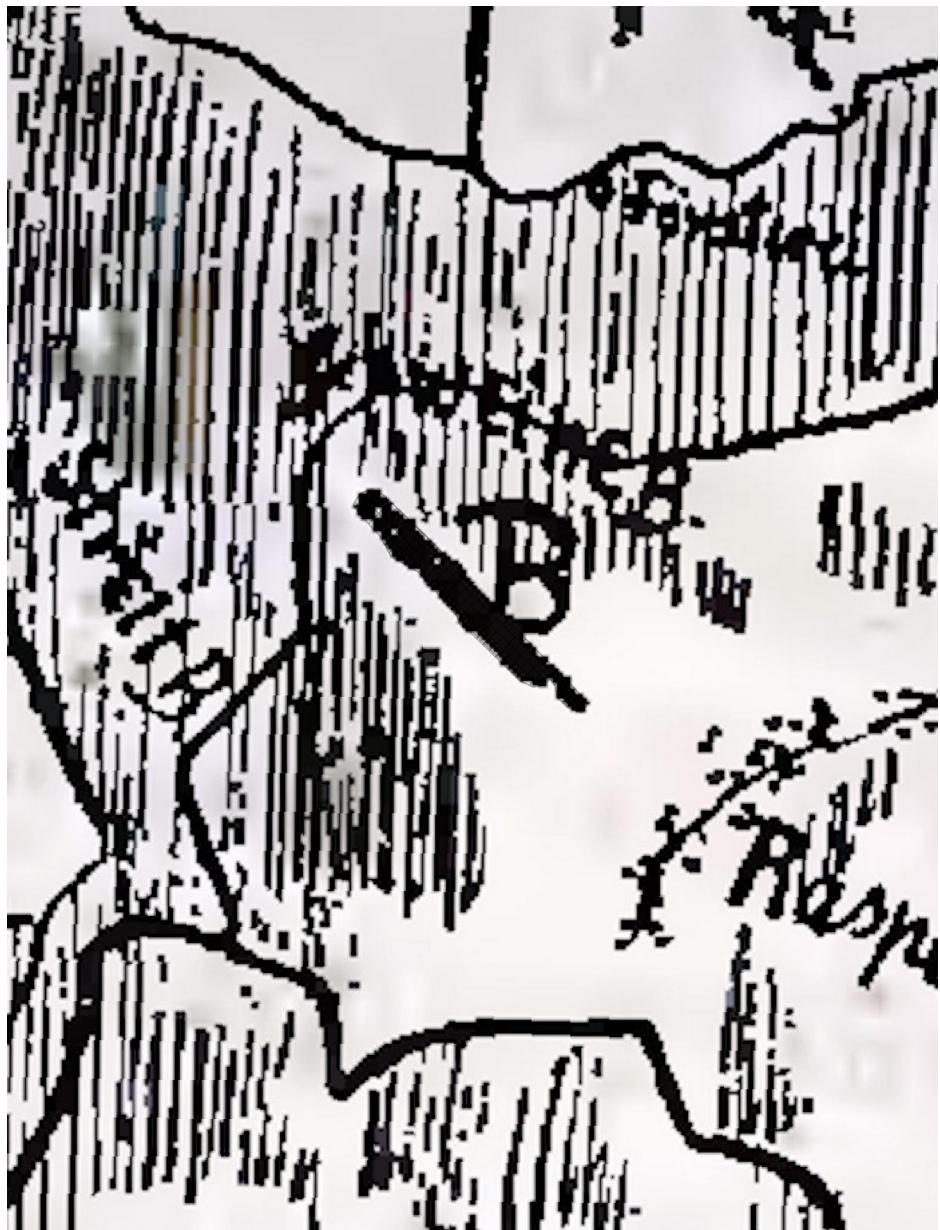
Zgodnie z opisem Martina Treblina wioska miała znajdować się „*w dolinie leżącej na południe od Schweinberg (pol. Drogosz), zamkniętej z trzech stron górami, a otwartej jedynie w kierunku południowo-wschodnim. Zbocza gór wznoszą się stromo po obu stronach, co sprawia, że dolina nie nadaje się na osadę opartą na rolnictwie*”. Takie miejsce możemy dostrzec na zobrazowaniach lidarowych, ukazujących rzeźbę terenu (patrz ilustracja 4), a wskazana lokalizacja miejscowości idealnie pokrywa się z opisem. Jedynie linia symbolizująca wioskę *Burkersdorf* odchylona jest o 20° względem przebiegu doliny, jednakże jest to całkowicie dopuszczalne w przypadku uproszczonego szkicu. Wydaje się więc, że wskazana lokalizacja jest poprawna.

Potwierdzenie takiego przypuszczenia można znaleźć na mapach Śląska, jakie w latach 1764–1770 sporządził Ludwik Wilhelm Regler²². Wprawdzie nie ujrzymy tutaj wioski *Burkersdorf*, jednakże dokładnie w miejscu typowanym przez Martina Treblina naniesiono tu następujący opis: *im Geschade*. Określenie to odnosi się do czegoś, co znajduje się w złym, niekorzystnym czy też uszkodzonym stanie – zapewne tutaj tak właśnie opisano dawną lokalizację zniszczonej wioski.

Dużym zaskoczeniem jest też dla mnie niemalże całkowity brak wzmianek o wiosce *Burkersdorf* we współczesnej literaturze. Na wcześniejszych stronach przywoałem jedynie kilka znanych mi publikacji wspominające tę wioskę, gdyż nie jestem w stanie wskazać innych źródeł.

21 Mapa Schömberg, *Meßtischblatt 3131, 1:25.000, 1907*, [21].

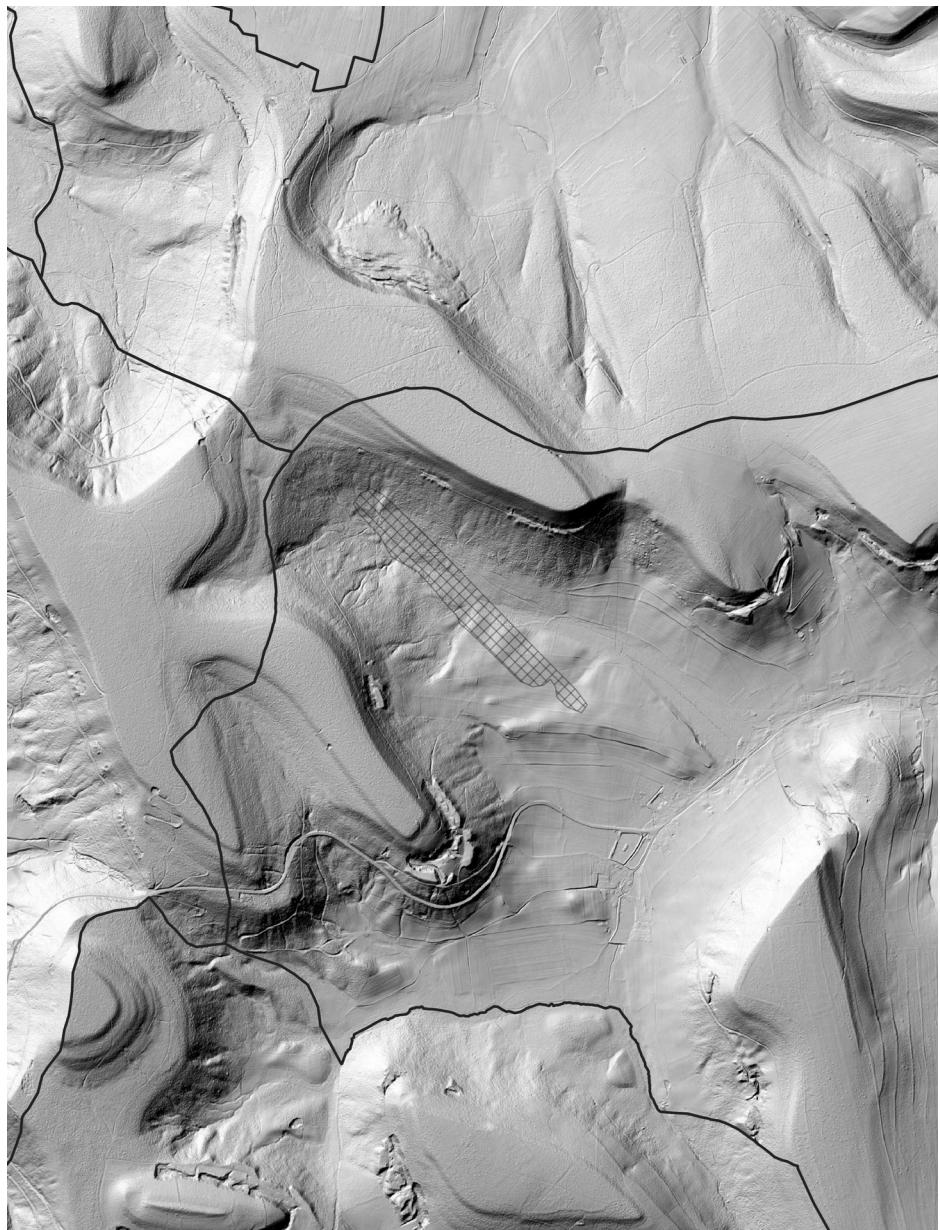
22 Mapa Ludwiga Wilhelma Reglera, Staatsbibliothek Berlin, sygn. N 15140, nr 63, [19].

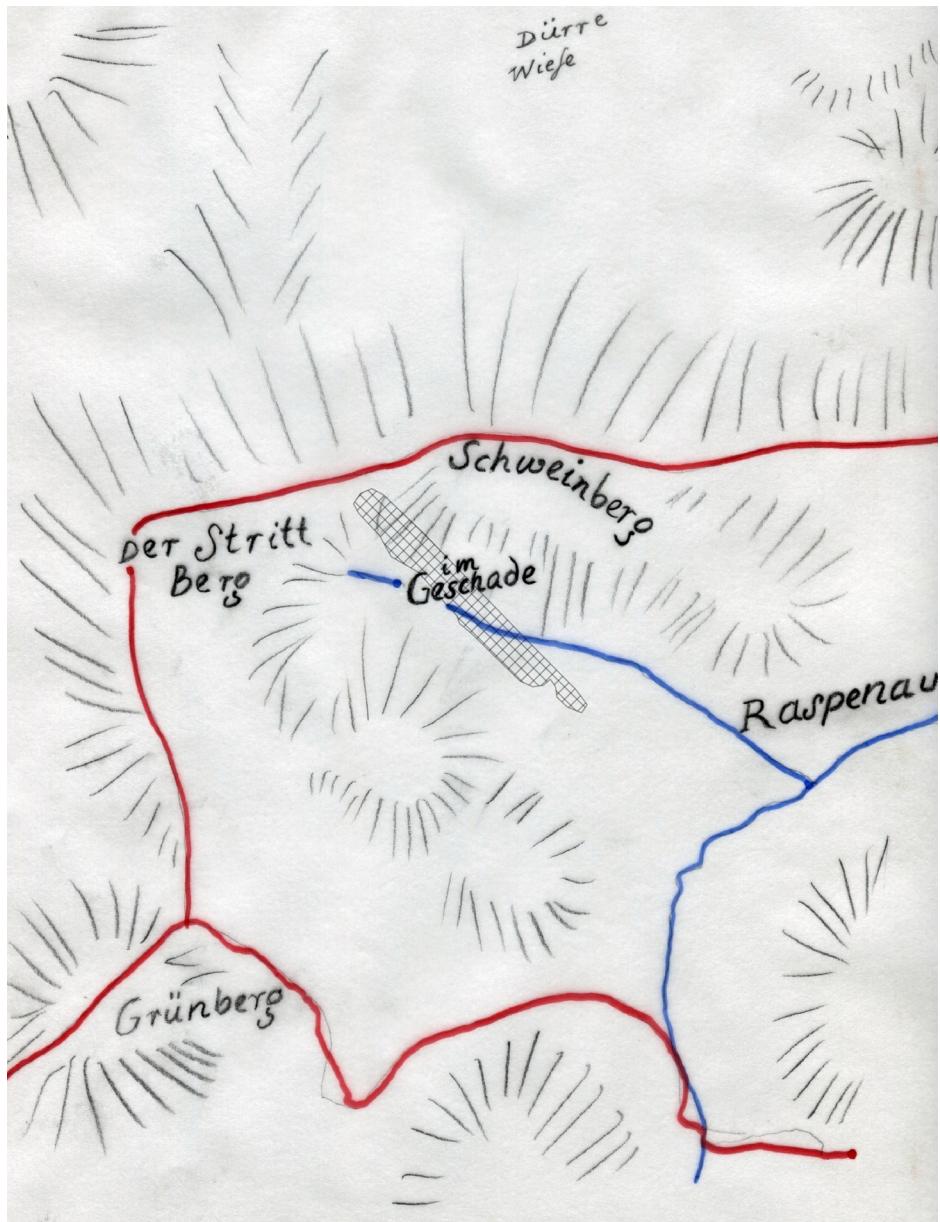
Ilustracja 2: Wykadrowany fragment mapy z ilustracji 1. Gruba linia opisana literą B reprezentuje domniemaną lokalizację wioski *Burkersdorf*. Skala reprodukcji: 1:25000.

Ilustracja 3: Fragment mapy *Meßtischblatt*, arkusz *Schömberg* 3131 z 1907 roku, [21]. Zakreskowany obszar to kontur domniemanej lokalizacji wioski *Burkersdorf*. Skala reprodukci: 1:25000.

Ilustracja 4: Fragment lidarowego zdjęcia Polski. Zakreskowany obszar ukazuje kontur domniemanej lokalizacji wioski Burkersdorf, czarną linią oznaczono granice: na północy gmina Kamienna Góra, na południu Czechy, na zachodzie gmina Lubawka, na wschodzie gmina Mieroszów. Skala reprodukcji: 1:25000.

Ilustracja 5: Odrys fragmentu mapy Ludwiga Wilhelma Reglera, Staatsbibliothek Berlin, Preußischer Kulturbesitz, sygn. N 15140, nr 63, [19]. Miejsce domniemanej lokalizacji wioski Burkersdorf opisano tu jako *im Geschade*. Skala reprodukcji: 1:25000.

BIBLIOGRAFIA

1. Adreßbuch der Stadt und des Kreises Landeshut, Armin Werner's Buchdruckerei, Ladeshut 1911
2. Gemeindelexikon für die Provinz Schlesien. Auf Grund der Materialien der Volkszählung vom 1. Dezember 1885 und anderer amtlicher Quellen, Verlag des Königlichen Statistischen Bureau, Berlin 1887
3. Gemeindelexikon für die Provinz Schlesien. Auf Grund der Materialien der Volkszählung vom 2. Dezember 1895 und anderer amtlicher Quellen, Verlag des Königlichen Statistischen Bureau, Berlin 1898
4. Gliński Radosław, Patała Agnieszka, Krajobraz kulturowy gminy Lubawka, Wydawnictwo eBooki.com.pl, Wrocław 2017
5. Grünhagen Colmar (red.), Markgraf Hermann (red.), Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter. 1. Theil, S. Hirzel, Leipzig 1881
6. Grzelak Andrzej (red.), Lubawka, monografia historyczna miasta, Urząd Miasta i Gminy w Lubawce, Lubawka 1991
7. Jastrzębski Stanisław, Kalwaria koło Chełmska, [w:] Przydrożne Pomniki Przeszłości, zeszyt nr 25, październik 1997
8. Knie Johann, Alphabetisch-Statistisch-Topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, Graß, Barth und Comp., Breslau 1830
9. Knie Johann, Alphabetisch-Statistisch-Topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, Graß, Barth und Comp., Breslau 1845
10. Küchnau Richard, Schlesische Sagen III, Zauber-, Wunder-, und Schatzsagen, B. G. Teubner, Leipzig und Berlin 1913
11. Mahner Franz, Beiträge zur Wirtschaftsgeschichte des Cistercienser-klosters Grüssau, Druck von August Lax, Hildesheim 1913
12. mapa Heimatkarte des Kreises Landeshut, 1:25.000, Verlag Curt Ressel, Bunzlau 1926
13. mapa Karte des Deutschen Reiches, arkusz 473 Friedland, 1:100.000, rok 1880
14. mapa Karte des Deutschen Reiches, arkusz 473 Friedland, 1:100.000, rok 1888
15. mapa Katasterkarte der Gemeinde Klein Hennersdorf, Landeshut, rok 1929, archiwum opactwa benedyktynek w Krzeszowie, sygnatura VI/3

16. mapa Landeshut, Meßtischblatt 3072, 1:25.000, 1877
17. mapa Landeshut, Meßtischblatt 3072, 1:25.000, 1907
18. mapa Landeshut, Meßtischblatt 5262, 1:25.000, 1937
19. mapa Ludwiga Wilhelma Reglera, Staatsbibliothek Berlin, Preußicher Kulturbesitz, sygn. N 15140, nr 63
20. mapa Schmiedeberg, Meßtischblatt 5261, 1:25.000, 1940
21. mapa Schömberg, Meßtischblatt 3131, 1:25.000, 1907
22. mapa Schömberg, Meßtischblatt 5362, 1:25.000, 1936
23. mapa surowców skalnych regionu dolnośląskiego, Centralny Ośrodek Badawczo-Projektowy Górnictwa Odkrywkowego „Poltegor”, 1:100.000, Wrocław 1980
24. Nowosielska-Sobel Joanna, Strauchold Grzegorz, Wiszewski Przemysław, Gmina Lubawka. Atlas materiałów i źródeł historycznych, Wydawnictwo eBooki.com.pl, Wrocław 2015
25. Ososko Urszula, Sachs Rainer, Inwentarz archiwum opactwa benedyktynek w Krzeszowie na Śląsku. Archiwalia z okresu niemieckiego, Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, Wrocław 2016
26. Patschovsky Wilhelm, Beiträge zur Schlesischen Volkskunde aus dem Liebauer Thal (Fortsetzung), [w:] Mitteilungen der Schlesischen Gesellschaft für Volkskunde, Heft IV, Nr 3, Breslau 1897
27. Patschovsky Wilhelm, Beiträge zur Schlesischen Volkskunde aus dem Liebauer Thal, [w:] Mitteilungen der Schlesischen Gesellschaft für Volkskunde, Heft IV, Nr 2, Breslau 1897
28. Patschovsky Wilhelm, Die Sagen des Kreises Landeshut, J. Heisig, Liebau in Schlesien 1893
29. Rose Ambrosius, Kloster Grüssau, Konrad Theiss Verlag, Stuttgart und Aalen 1974
30. Rozporządzenie Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 1 października 1948 roku o przywróceniu i ustaleniu urzędowych nazw miejscowości, Monitor Polski 1948, nr 78 poz. 692
31. Ruchniewicz Małgorzata, „Wiek ekstremów” w Lubawce i okolicach (1914–1989), Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2019
32. Sochacka Stanisława (red.), Słownik etymologiczny nazw geograficznych Śląska, tom 9, Wydawnictwo Instytutu Śląskiego, Opole 1999
33. Staffa Marek (red.), Słownik geografii turystycznej Sudetów, tom 8, Kotlina Kamiennogórska, Wzgórza Bramy Lubawskiej, Zawory, Wydawnictwo I-Bis, Wrocław 1997
34. Treblin Martin, Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, E. Wohlfarth, Breslau 1908

35. Treblin Martin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [w:] Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, Band 40, E. Wohlfarth, Breslau 1906
36. Wiszewski Przemysław, Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic do 1810 r., Wydawnictwo eBooki.com.pl, Wrocław 2015
37. Wytyczak Roman, O gospodarce klasztoru cystersów w Krzeszowie (szkic do tematu), [w:] Klasztor nad Zadrną, Materiały na XXXIII Ogólnopolski Zlot Sudeckich Przodowników Turystyki Górskiej, Oficyna Wydawnicza Sudety, Wrocław 1994
38. Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej z dnia 15 grudnia 1949 roku o przywróceniu i ustaleniu nazw miejscowości. Nazwy śląskich osad (przysiółków, kolonii itp.) powyżej 25 mieszkańców (część druga), Monitor Polski 1950, nr 8 poz. 76
39. Zimmermann Friedrich, Beyträge zur Beschreibung von Schlesien. Fünfter Band, bey Johann Ernst Tramp, Brieg 1785

Kontakt z autorem:

marian.gabrowski@gmail.com